

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
AKADEMICKÝ SENÁT

Materiál na **10. riadne zasadnutie Akademického senátu UK**
dňa 3. mája 2017

Pripomienky Pedagogickej a vedeckej komisie Akademického senátu UK
k dokumentu Učiace sa Slovensko
(Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania)

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia.
2. Pripomienky Pedagogickej a vedeckej komisie Akademického senátu UK k dokumentu Učiace sa Slovensko (Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania) zo zasadnutia dňa 29. marca 2017.

Predkladá:

prof. PhDr. Zlatica Plašienková, PhD.
predsedníčka Pedagogickej a vedeckej
komisie AS UK

Materiál vypracoval:

doc. RNDr. Martin Putala, PhD.
podpredseda Pedagogickej a vedeckej
komisie AS UK

apríl 2017

Návrh uznesenia

Akademický senát UK

vyjadruje súhlas

s pripomienkami Pedagogickej a vedeckej komisie Akademického senátu UK
k dokumentu Učiace sa Slovensko (Národný program rozvoja výchovy a vzdelávania)
z 5. (mimoriadneho) zasadnutia komisie dňa 29. marca 2017.

Pripomienky k návrhu zákona o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania

Schválené na zasadnutí Pedagogickej a vedeckej komisie AS UK 19.4.2017

Zásadné vecné pripomienky:

§ 3:

- Žiadame prepracovať odsek 3 tak, aby bol zosúladený so znením dôvodovej správy a bolo zrejmé, že akreditácia vnútorného systému znamená akreditáciu vysokej školy, t. j. právo samostatne vytvárať, schvaľovať, uskutočňovať a upravovať študijné programy v študijnom odbore a stupni. Súčasne žiadame uviesť, že vysoká škola môže vytvárať len také študijné programy, na ktorých študijné odbory má akreditovaný svoj vnútorný systém.
- Žiadame upraviť znenie paragrafu 3 tak, aby niektoré prvky vnútorného systému kvality mohla vysoká škola delegovať na fakulty, ktorá by si ich následne upravili vo svojich vnútorných predpisoch.

Zdôvodnenie: Podľa § 24 ods. 2 písm. a) návrhu zákona môžu mať vnútorné systémy aj súčasti vysokej školy, ale v § 3 o tejto možnosti nie je zmienka (napríklad pre UK je viac ako nutné, aby celouniverzitný systém kvality bol len rámcovou úpravou pre vnútorné systémy kvality fakúlt, a to vzhľadom na veľkú diverzitu jednotlivých študijných zameraní, ktoré fakulty UK poskytujú; nie je možné značne heterogénne fakulty UK „zglajchšaltovať“ do jednotného vnútorného systému kvality, t. j. jedného vnútorného predpisu).

- Upozorňuje na nesúlad dôvodovej správy a návrhu zákona v aspekte, na ktorý vnútorný systém kladie dôraz.

Zdôvodnenie: Osobitná časť dôvodovej správy uvádza: „Významným aspektom vnútorného systému má byť zameranie na výsledky vysokoškolského vzdelávania, čo predstavuje posun oproti doterajšej regulácii, ktorá sa zameriavala najmä na vstupy.“ Avšak § 3 tento aspekt nezdôrazňuje.

§ 7 ods. 3 a 4

Žiadame v písm. d) nahradiť „10 rokov ako samostatný výskumný pracovník alebo samostatný umelecký pracovník“ nahradiť „5 rokov ako riadiaci výskumný pracovník alebo 10 rokov ako samostatný umelecký pracovník“.

Zdôvodnenie: Samostatný výskumný pracovník má vedeckú hodnosť IIa, čo je analógiou docenta na VŠ, vedúci výskumný pracovník má vedeckú hodnosť I (DrSc.).

Zároveň žiadame, aby doplniť písmeno e) v znení: „je výsledkami svojej tvorivej činnosti medzinárodne uznávanou osobnosťou“

Zdôvodnenie: hoci toto ustanovenie je vágne, kladie dôraz aj na neoddeliteľnú súčasť tvorivej činnosti pri zabezpečení kvality vysokoškolského vzdelávania.

§ 8 ods. 1

Menovanie predsedu a členov pracovnej skupiny je dôležitá právomoc, ktorá by nemala byť zverená len jednému človeku (predsedovi výkonnej rady), ale žiadame, aby vymenovanie podliehalo schváleniu výkonnou radou.

§ 17

Žiadame naviazať odmeňovanie predsedu, podpredsedu a členov výkonnej rady a odmeňovanie vedúceho kancelárie na priemernú mzdu vysokoškolského učiteľa na funkčnom mieste profesora. T. j. uviesť, že na odmeňovanie zamestnancov agentúry sa vzťahuje zákon č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Navrhované platové pomery vedúcich pracovníkov agentúry sú neprimerane vysoké.

Zdôvodnenie: Na jednej strane je pochopiteľné, že predseda, podpredseda a členovia výkonnej rady a taktiež vedúci kancelárie musia byť primerane finančne ohodnotení (najmä keď má ísť o cudzích štátnych príslušníkov zo západnej Európy, kde je platová hladina iná ako v SR). Návrhy na odmeňovanie podľa násobku priemernej mesačnej mzdy v národnom hospodárstve sú však vo výraznom nepomere k tabuľkovým platom vysokoškolských

učiteľov a výskumných pracovníkov v sektore vysokého školstva. Platy úradníkov agentúry zaplatia vysoké školy, či nepriamo (z prostriedkov kapitoly vysokých škôl) alebo priamo z poplatkov za akreditačné konania (§ 19 ods. 4). Obávame sa, že agentúra cez personálne náklady odčerpá ďalšie prostriedky z podfinancovaného verejného vysokého školstva.

§ 17 a 19

Žiadame Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR reálnejšie odhadnúť podhodnotený finančný dopad nového spôsobu akreditácie a zabezpečiť pre ten účel dodatočné prostriedky zo štátneho rozpočtu.

Zdôvodnenie:

Upozorňujeme, že *Analýza vplyvu na rozpočet verejnej správy*, uvádza nekrytý vplyv na rozpočet verejnej správy pre rok 2018 na úrovni cca 730 tis. € a pre rok 2019 na úrovni cca 650 tis. € (roky 2020 a 2021 cca 630 tis. €). Aj túto sumu považujeme za podhodnotenú, keďže sa nedá očakávať len 30 rozhodnutí ročne (viď. počty študijných programov v súčasnosti predkladaných na posúdenie Akreditačnej komisie). Tieto výdavky nemožno pokryť na úkor i tak podfinancovaného vysokého školstva.

§ 23

Žiadame ods. 5, písmeno b) doplniť o „v prípade doktorandských študijných programoch aj tvorivej činnosti vysokej školy“.

Zdôvodnenie: Tvorivá činnosť je hlavnou náplňou štúdia v doktorandských študijných programoch.

§ 24 a 25

Je potrebné uviesť, že ak vnútorný systém a jeho implementácia je v príslušnom študijnom programe a stupni v súlade so štandardami, agentúra udelí vysokej škole (fakulte) oprávnenie vytvárať, uskutočňovať a upravovať študijné programy v tomto študijnom odbore a stupni.

Zdôvodnenie: Znenie zákona je v nesúlade s dôvodovou správou, ktorá uvádza: „Základom celého systému akreditácií má byť inštitucionálna akreditácia vysokej školy založená na posudzovaní vnútorného systému a jeho riadnej implementácie. ňou je v konečnom dôsledku oprávnenie vytvárať študijné programy.“ Toto však v zákone uvedené nie je, pojem inštitucionálna akreditácia sa v ňom nevyskytuje, zo znenia § 24 a 25 vôbec nevyplýva, že by vysoká škola po akreditovaní svojho vnútorného systému mohla samostatne vytvárať študijné programy. Termín „inštitucionálna akreditácia“ je mätúci, pretože oprávnenie vzniká pre študijný odbor a stupeň a nie automaticky pre inštitúciu vo všetkých študijných odboroch.

§ 34 ods. 5

Prechodom na nový systém akreditácie nie je možné nechať zaniknúť časové obmedzenia pôvodnej akreditácie. Časové obmedzenia majú ostať v platnosti a buď treba vyriešiť zrušenie časového obmedzenia do 1. septembra 2018 alebo predložiť žiadosť o akreditáciu tohto študijného programu/odboru v novom systéme akreditácie pred uplynutím časového obmedzenia.

§ 34 ods. 10

Žiadame posunúť termín na zaniknutie práva nevysokoškolských inštitúcií podieľať sa na uskutočňovaní doktorandského študijného programu aspoň na 31. decembra 2018.

Zdôvodnenie: Pravidlá spolupráce s nevysokoškolskými inštitúciami podieľajúcimi sa na uskutočňovaní študijného programu tretieho stupňa má upraviť vnútorný systém kvality (§ 3 ods. 3 písm. i)), tento však iným prechodným ustanovením (§ 36 ods. 1) vysoká škola zosúladi (najneskôr) do 31.12.2018.

§ 37 ods. 1

Žiadame zrušiť Akreditačnú komisiu až k 1. januáru 2019.

Zdôvodnenie: Časové nastavenie akreditácie podľa tohto zákona bude najskôr funkčné k uvedenému dátumu.

§ 37 ods. 4

Žiadame upraviť povinnosť agentúry navrhnuť štandardy do 15. septembra 2018.

Zdôvodnenie: Keďže štandardy sa zverejňujú na webovom sídle agentúry, pripomienkujú, vyhodnocujú pripomienky a ďalšia 30 dňová lehota plynie pre MŠVVaŠ SR na ich schválenie. Takže štandardy budú schválené pri optimistickom scenári do konca roka 2018. Dovtedy nastane na vysokých školách umŕtvujúci stav a nemožnosť podávania žiadostí o akreditáciu nových študijných programov.

§ 37 ods. 6

Žiadame upraviť navrhnuté prechodné ustanovenie pre akreditáciu habilitačných konaní a inauguračných konaní.

Zdôvodnenie: Platí rovnaká pripomienka, ako je uvedená pri § 37 ods. 4 a 5 s tým rozdielom, že stav umŕtvenia vysokých škôl v prípade akreditovania habilitačných konaní a inauguračných konaní bude trvať ešte dlhšie než pri akreditovaní nových študijných programov. Do uskutočnenia periodického hodnotenia výskumnej, vývojovej a ďalšej tvorivej činnosti vysokej školy podľa nového § 88a zákona o vysokých školách by mal byť pre účely zohľadnené hodnotenie kvality tvorivej činnosti podľa predchádzajúcej komplexnej akreditácie. MŠVVaŠ SR totiž nemá stanovenú žiadnu lehotu na vyhlásenie prvého cyklu tohto periodického hodnotenia (absencia prechodného ustanovenia v zákone o vysokých školách).

Terminologické a legislatívno-technické pripomienky:

§ 1

Žiadame upraviť názov akreditačnej agentúry na „Slovenská akreditačná agentúra pre vysokoškolské vzdelávanie“.

Zdôvodnenie: Úloha akreditačnej agentúry sa má vzťahovať len na jednu hlavnú úlohu vysokých škôl – poskytovanie vysokoškolského vzdelávania a na rozdiel od súčasnej akreditačnej komisie nemá pokrývať tvorivé vedecké bádanie a tvorivú umeleckú činnosť.

§ 3 ods. 1, § 3 ods. 2

Žiadame vymedziť pojmy „implementácia vnútorného systému“, „stratégia zabezpečovania kvality“ a „procesy zabezpečovania kvality“ v § 2.

Zdôvodnenie: Uvedené pojmy sú použité v § 3 ods. 1 a 2, ale ich význam nie je úplne jasný.

§ 3 ods. 3 písm. a)

- Žiadame slovo „tvorby“ v uvádzacej vete nahradiť slovom „vytvárania“.

Zdôvodnenie: Pojem „vytváranie“ používa zákon o vysokých školách, napr. § 23 ods. 1 písm. b). Pojem „tvorba“ je možné chápať aj ako proces, akým študijný program vzniká, t. j. že niekto musí zostaviť odporúčaný študijný plán, naplniť infolisty a pod. Nie je teda zrejme, že má ísť o samostatné vytváranie študijných programov vysokou školou.

- Žiadame v bode 2 slovo „súčasti“ nahradiť slovom „fakúlt“.

Zdôvodnenie: Len fakultám ako jediným zo súčastí vysokej školy zákon o vysokých školách v § 23 ods. 1 písm. b) priznáva právo vytvárať akreditované študijné programy.

§ 3 ods. 3 písm. c)

Žiadame slovo „školiteľov“ doplniť na „vedúcich a školiteľov“.

Zdôvodnenie: Záverečná práca má na Bc. a Mgr. stupni vedúceho záverečnej práce, na PhD. stupni školiteľa.

§ 3 ods. 3 písm. e) bod 4

Žiadame slovo „učiteľoch“ nahradiť slovom „vyučujúcich“.

Zdôvodnenie: slovo „vyučujúci“ je uvedený v infoliste predmetu

§ 3 ods. 3 písm. f)

Navrhujeme za slová „vysokej školy“ vložiť slová „súčastí vysokej školy“.

Pripomienka k § 3:

- Upozorňujeme, že absentujú ustanovenia o špecifikách vnútorných systémov konfesijných vysokých škôl, bohosloveckých fakúlt (ingerencia cirkevnej vrchnosti), štátnych vysokých škôl vojenských, policajných a zdravotníckych.

§ 4 ods. 1

Upozorňujeme, že prvá veta je nedokončená, nie je zrejmé, akej „kvality“ sa týkajú činnosti jej externého zabezpečovania. Zrejme má ísť o kvalitu vysokoškolského vzdelávania.

§ 4 ods. 2 písm. a)

Z legislatívneho hľadiska odporúčame upraviť znenie odseku 2 písm. a) tak, aby sa vypustilo slovo „rozhoduje“ a primerane sa upravili začiatky číslovaných bodov 1 až 6.

Zdôvodnenie: Zamieňa sa rozhodovanie agentúry a rozhodovanie orgánov agentúry. Najmarkantnejšie sa to prejavuje v znení bodu 6, podľa ktorého agentúra rozhoduje o námietke zaujatosti voči návrhu zloženia pracovnej skupiny výkonnej rady agentúry, teda agentúra rozhoduje o rozhodnutí svojho vlastného orgánu (pracovné skupiny menuje predseda výkonnej rady). Slovo „rozhoduje“ by malo byť primerane preformulované alebo vypustené (v takom prípade by jednotlivé ustanovenia začínali: agentúra udeľuje akreditáciu, agentúra ukladá opatrenia atď.).

§ 4 ods. 3 písm. e)

Upozorňujeme, že nie je zrejmé, o akom zverejnenom „návrhu“ by mala agentúra informovať. Žiadame preto uviesť, že má ísť o „štandardy“.

§ 6 ods. 5 a ods. 6

Odporúčame slová „túto funkciu vykonáva“ nahradiť slovami „plní úlohy predsedu výkonnej rady v plnom rozsahu“.

Zdôvodnenie: V prípade neobsadenia funkcie sa buď zastupuje inou osobou v rozsahu práv a povinností zastupovanej osoby (štandardná formulácia v zákonoch), alebo sa plnia úlohy v plnom rozsahu – napr. zákon o obecnom zriadení pri zástupcovi starostu obce, rozdiel je v tom, či sa zastupujúca osoba podpisuje v zastúpení zastúpenej osoby alebo vo svojom vlastnom mene.

§ 8 ods. 2

V druhej vete je potrebné slovo „program“ doplniť o spojenie „alebo odbor“.

§ 8 ods. 4

Žiadame doplniť dôvody, pre ktoré môže agentúra na základe vlastného podnetu vyradiť posudzovateľa zo zoznamu posudzovateľov.

§ 9 ods. 2

Odporúčame zvážiť rozšírenie trojčlennej odvolacej komisie na 5 členov.

Zdôvodnenie: Pri počte troch členov nie je zaručená kolektívnosť rozhodovania komisie ako kolektívneho orgánu (napr. rozkladové komisie v odvolacom správnom konaní majú najmenej 5 členov).

§ 9 ods. 3

Odporúčame slová „v dvoch funkčných obdobiach“ nahradiť slovami „dve funkčné obdobia“.

§ 10 ods. 10

Žiadame, aby sa členom dozornej rady priznávala za výkon ich funkcie odmena.

Zdôvodnenie: Všetky osoby v ostatných orgánoch akreditačnej agentúry sú za svoju činnosť platení, len členovia dozornej rady majú vykonávať funkciu bez nároku na odmenu.

§ 12 ods. 1

Odporúčame slová „z celkového počtu členov“ nahradiť slovami „všetkých“.

§ 13

Žiadame zúžiť široko nastavené požiadavky na nezlučiteľnosť funkcií členov dozornej rady.

Zdôvodnenie: Navrhované požiadavky na členov dozornej rady považujeme za príliš široké. Dozorná rada iba kontroluje hospodárenie agentúry a nezasahuje do jej rozhodovacej činnosti. Prečo by teda jej členmi nemohli byť aj učitelia na vysokých školách a výskumní pracovníci na SAV?

§ 13 ods. 1

Upozorňujeme na nesprávne použité pojmy (vľavo sú nesprávne, vpravo sú správne pojmy):

- poverený rektor osoba poverená výkonom funkcie rektora
- člen správnej rady vysokej školy člen správnej rady verejnej vysokej školy
- poverený dekan osoba poverená výkonom funkcie dekana
- zastupiteľstvo mestskej časti miestne zastupiteľstvo
- predseda, vedúci alebo riaditeľ orgánu územnej samosprávy - pojem je zmätočný

§ 14 ods. 6 písm. d)

Odporúčame slovo „osoby“ nahradiť slovami „právnickej osoby“.

§ 16 ods. 1 písm. a)

Žiadame, aby sa neumožnilo predsedovi výkonnej rady vykonávať funkciu po skončení jeho funkčného obdobia.

Zdôvodnenie: Považujeme to za porušovanie princípu obmedzenej dĺžky výkonu funkcie; v prípade výkonnej rady nevyzmenovaného predsedu môže dočasne zastupovať podpredseda správnej rady.

§ 16 ods. 5 tretia veta

Žiadame spresniť, čo je „dokladom vydaným príslušným orgánom“, čo/kto je tým príslušným orgánom, napríklad v podobe odkazu v poznámke pod čiarou na niektorý zo zákonov.

§ 21 ods. 5

Žiadame osobitne špecifikovať požiadavky kladené na hodnotiacu správu pracovnej skupiny pri žiadosti o posúdenie súladu vnútorného systému a jeho implementácie podľa § 24 (čo je obdobné ako súčasná komplexná akreditácia) a osobitne pre hodnotiacu správu pri posudzovaní akreditácie jednotlivého študijného programu.

§ 23 (dôvodová správa k § 23)

- Žiadame zosúladiť znenie zákona so znením dôvodovej správy tak, aby sa pri štandardoch kládol osobitný dôraz na výsledky vzdelávania a ich prepojenie s národným kvalifikačným rámcom.

Zdôvodnenie: Text dôvodovej správy je v nesúlade so znením zákona; z odseku 4 nevyplýva „osobitný dôraz“ na poslanie vysokej školy pri tvorbe štandardov pre vnútorný systém, z odseku 5 sa nekladie „dôraz na výsledky vzdelávania a ich prepojenie s národným kvalifikačným rámcom“. V oboch odsekoch sa tieto skutočnosti spomínajú, ale nekladie sa dôraz.

- Upozorňujeme, že druhý odsek dôvodovej správy k § 23 obsahuje nesprávnu formuláciu „kritérií pre študijné programy pre habilitačné konanie a inauguračné konanie“. Habilitačné konanie a inauguračné konanie nemá študijné programy.

§ 24 a 25:

- Upozorňujeme, že v § 24 ods. 2 písm. a) sa spomínajú vnútorné systémy súčastí vysokej školy, zákon v § 3 sa však o vnútorných systémoch súčastí nezmieňuje.
- Upozorňujeme, že v § 24 ods. 2 písm. b) sa uvádza samohodnotiaca správa vysokej školy, zákon však nedefinuje (a to ani rámcovo), čo má byť jej obsahom.
- Žiadame v § 24 ods. 6 špecifikovať, za akých okolností môže agentúra odmietnuť žiadosť o posúdenie vnútorného systému a jeho implementácie.

Zdôvodnenie: Tieto skutočnosti sú špecifikované len pri odmietnutí žiadosti o udelenie akreditácie študijného programu podľa § 30 ods. 4, ide však o dve rôzne konania: akreditácia vnútorného systému, akreditácia študijného programu.

- Žiadame zosúladiť používanie pojmov „vysoká škola“, „verejná vysoká škola“, „štátna vysoká škola“, „súkromná vysoká škola“.

Zdôvodnenie: V § 25 ods. 1 druhej vete sa ako účastník konania uvádza vysoká škola, použitý pojem je legislatívno-technicky v nesúlade s § 21 ods. 2, ktorý vymedzuje účastníkov konania (verejná vysoká škola, štátna vysoká škola, súkromná vysoká škola), rovnaká pripomienka platí pre pojem „vysoká škola“ použitý v nasledujúcich paragrafoch zákona.

- Odporúčame v § 25 ods. 1 za slová „štandardmi pre vnútorný systém“ vložiť slová „alebo so štandardmi pre študijné programy“, keďže ide o dva rozdielne štandardy.

§ 27 ods. 2 písm. c)

Žiadame ustanovenie upraviť tak, aby bolo zrejmé, za akých okolností vysoká škola „nesmie vytvoriť študijný program v príslušnom študijnom odbore a stupni“.

Zdôvodnenie: Pripomienka súvisí s pripomienkami k § 24 a 25. V zákone sa nikde neuvádza, že takéto oprávnenie samostatne vytvárať študijné programy vysoká škola môže mať a za akých podmienok ich získať.

§ 29 ods. 3 až 5

Odporúčame pojem „akčný plán“ navrhujem nahradiť pojmom „plán na odstránenie nedostatkov“.

§ 30

- Upozorňujeme na potrebu doplnenia špecifik bohosloveckých študijných programov (vyjadrenie cirkevnej vrchnosti k žiadosti o udelenie akreditácie študijného programu) a špecifik zdravotníckych a farmaceutických študijných programov (vyjadrenie Ministerstva zdravotníctva).
- Upozorňujeme, že ods. 4 písm. c) nerieši situáciu, ak rôzne fakulty tej istej vysokej školy uskutočňujú študijné programy v rovnakých študijných odboroch (napríklad Filozofická fakulta a Pedagogická fakulta môžu mať akreditáciu na pedagogiku, psychológiu, históriu, atď.)
- Upozorňujeme, že znenie ods. 4 písm. c) je nejasné, nie je zrejmé, prečo by mala agentúra v daných prípadoch žiadosť odmietnuť.

§ 31 ods. 2 a 3

Upozorňujeme na rozpor návrhu zákona s *Národným programom rozvoja výchovy a vzdelávania*.

Zdôvodnenie: Podľa dokumentu *Učiaci sa Slovensko* sa má vytvoriť nová sústava odborov pre habilitačné konania a inauguračné konania. Namiesto toho zákon navrhuje, aby si vysoká škola mohla sama vytvárať odbory pre habilitačné konania a inauguračné konania, ktorých názov „môže byť zhodný s názvom študijného odboru zo sústavy študijných odborov“.